

Hodnocení žáků

(seminář k Obecné didaktice)

Vypracovali: Karolína Michalíková a Jaromír Tlustoš

Pojem hodnocení

Hodnocení provádí každý člověk téměř permanentně

Je důležité si uvědomit, že hodnocení je v naprosté většině subjektivní, protože člověk hodnotí podle svého zájmu, na základě kritéria, kterým může být např.: prospěch, užitek jeho samotného, přesvědčení, individuální zkušenosti, a to je asi zcela přirozené.

Hodnocení je přirozenou součástí každé výchovně-vzdělávací činnosti.

Specifika školního hodnocení

Hodnocení prostupuje i vyučování permanentně. Povzbudivý úsměv, jednoduchá pochvala a v situacích, které jsou jako proces hodnocení záměrně organizovány (zkoušky, písemné práce, pravidelné zkoušení).

Systematičnost hodnocení spočívá v tom, že se učitel na tuto činnost připravuje, organizuje a provádí ji pravidelně. Je to zároveň informace o tom, jak úspěšně probíhá výuka a jaké jsou její výsledky.

V podstatě učitel hodnotí i sám sebe, hodnotí kvalitu své pedagogické práce. *(Kolář, Šikulová 2005)*

Podle nás školní hodnocení symbolizuje školu jako takovou. S hodnocením i s jeho různými způsoby se ve škole setkal úplně každý.

Funguje totiž jako zpětná vazba žákova výkonu.

Za nejlepší je možné považovat hodnocení včasné, objektivní a přiměřené.

Metody hodnocení

Metoda hodnocení je postup, jakým hodnocení tvoříme.

Existují různé metody zjišťování výsledků činnosti žáka

Každý z nich má své výhody a nevýhody.

Metody zjišťování diagnostických údajů

- Klasické ústní zkoušky:
- Jejich smyslem je zjistit úroveň vědomostí, rozumových dovedností, aplikace myšlenkových operací.
- Patří k nejčastěji užívaným diagnostickým metodám. Podstatou je učitelova otázka a žákova odpověď.
- Klasické písemné zkoušky:
- denní písemné úkoly (diktáty, písemná cvičení), domácí úkoly, měsíční práce, kauzální státní práce. Bývá zpravidla průkaznější a objektivnější než ústní zkoušení. V krátké době lze vyzkoušet za stejných podmínek více žáků najednou.

Metody zjišťování diagnostických údajů

- Klasické výkonové zkoušky:
 - - Pohybové - motorické (tělovýchovné, aj.)
 - - technické práce
 - - pokusné práce
 - - referáty
 - - organizační úkoly

Typy hodnocení

- Hodnocení vnitřní (autonomní) – sebehodnocení
- Tímto typem hodnocení se žák hodnotí sám a učí se postupně posuzovat svoji práci.
- Je považováno za nejkvalitnější typ hodnocení ve škole 21. století.
- Mělo by žáka aktivizovat, vést k vytyčování vlastních cílů, k rozvoji samostatnosti.
- Žák se učí poznávat své schopnosti, analyzovat vlastní chyby, řídit vlastní učební činnost, uvědomovat si vlastní vývoj.
(Vališová, Kasíková 2011)

Typy hodnocení

- Hodnocení sociálně normované
- Je porovnáváním výkonů hodnoceného žáka s výkony ostatních žáků.
- Je prováděno na základě stejných úloh, které žáci řeší ve stejném časovém období.
- Hodnocení individuálně normované
- Výkon žáka je porovnáván s jeho předcházejícími výkony, umožňuje učiteli i žákovi sledovat kvalitu dílčích výkonů a zaznamenávat i drobé pokroky směrem k cíli, i slabší žák může zažít pocit úspěchu.

Typy hodnocení

- Průběžné hodnocení
- Dílčí zhodnocení úrovně úspěchu, zaznamenání míry úspěšnosti či neúspěšnosti v porovnání s cílovým výstupem. Probíhá při každé vyučovací hodině, po kratších časových úsecích (týden, měsíc, čtvrtletí) buď formou slovní, písemnou nebo známkou.
- Závěrečné hodnocení
- Konečné hodnocení prospěchu žáka, které je prováděno na konci výuky předmětu, uceleného programu nebo školního roku.

Typy hodnocení

- Portfoliové hodnocení
- Hodnocení na základě souboru různých produktů vytvořených žákem a dalších záznamů o dítěti.
- Má poskytovat co nejplastičtější obraz o tom, jak se dítě učí, jak uvažuje, jak jedná s ostatními lidmi, jak vytváří výtvarné či jiné práce, jak se zapojuje při práci na projektech, do dění ve třídě, ve škole.
- Může zahrnovat i činnost ve školních kroužcích, účast a úspěchy na soutěžích a olympiádách. Na jeho tvorbě se podílí přímo žák shromažďováním materiálů, které pod vedením učitele třídí a zařazuje.

Funkce hodnocení

- Motivační
- Nejfrekventovanější a nejvyužívanější funkce hodnocení. Může žáka povzbudit, může být příjemnou pobídkou a motivem k dalším učebním výkonům. Zároveň však může být použito jako potrestání, může žáka odradit od výuky, znechutit mu některý předmět, v horším případě jakoukoliv práci ve škole. *(Kolář, Šikulová 2005)*
- Výchovná – formativní
- Hodnocení by mělo vést k formování pozitivních vlastností a postojů žáka (k odpovědnosti, k vytrvalosti, ke svědomitosti). Zároveň pomáhá vytvářet postoje k sobě samému a představy o hodnotě vlastní osobnosti. *(Kolář, Šikulová 2005)*

Funkce hodnocení

- Regulativní
- Hodnocením reguluje učitel každou další učební činnost žáka. Ovlivňuje tak kvalitu žákovi práce, a to nejen konečný výsledek, ale i činnost samotnou. Hodnocení dokonce funguje jako hlavní prostředek regulující žákovu činnost. V souvislosti regulativní funkce s používáním klasifikace, jako převažující formy hodnocení, se většina odborníků shoduje, že je to nedostatečný regulativní impuls. Shodují se na tom, regulativní funkci plní hodnocení jen tehdy, pokud učitel provádí podrobnější analýzu výkonu, orientuje se na žákovu učební metodu a doporučuje postupy, které má žák použít při dalším učení.

Funkce hodnocení

- Informativní
- Prostřednictvím hodnocení předává učitel žákovi i rodičům informaci o tom, jak se žák přiblížil k cílové normě, jaký je jeho výkon v porovnání s ostatními, jaká je kvalita osvojených znalostí a dovedností. Dále poskytuje informace o učebním stylu žáka, o příčinách neúspěchu a kvalitách úspěchu. (*Kolář, Šikulová 2005*)
- Prognostická
- Na základě důkladného poznání žakových možností a dlouhodobějšího hodnocení prováděného učitelem může učitel určitou pravděpodobností předpokládat další žakovu studijní perspektivu. Prognostickou funkci plní úspěšně klasifikace, nejlépe se projeví např. při výběru vhodné střední školy.

Funkce hodnocení

- Diferenciační
- Tato velmi úzce souvisí s výše uvedenou prognostickou funkcí. Hodnocení v běžných školách umožňuje rozčleňovat žáky do určitých výkonnostních skupin. Ve školní praxi nemusí být tato funkce využívána. Úsilím moderní didaktiky je tuto selektivní funkci hodnocení úplně zbavit.

Formy hodnocení

- Kvantitativní
- Jinak řečeno klasifikace nebo-li známkování. V naší škole převažující formální vyjádření hodnocení. Zobecněná informace, která postihuje vědomosti, dovednosti, chování, vyjadřovací schopnosti, zájmy, motivy, pracovní i mravní návyky, vztah k předmětu a pod. Může promítat i osobní vztah učitele k žákovi. Znamka je označení statické, konečné, kdežto vyučování a učení jsou procesy dynamické. Do kvantitativního hodnocení zařazujeme také známku se zdůvodněním, výčet dobře splněných úkolů, výčet chyb, vyjádření počtem bodů, procenta.
(Kolář, Šikulová 2005)

Formy hodnocení

- Slovní
- Je konkrétní vyjádření o dosažené úrovni žáka. Má vysokou informační hodnotu a může dobře motivovat. Nestresuje, obsahuje doporučení pro další rozvoj a respektuje individualitu žáka. Pro učitele je časově náročné a obtížné (je třeba se vyvarovat schématických vyjádření a klišé). Do slovního hodnocení zařazujeme slovní obsahovou analýzu výkonu, ocenění žáků po vyučovací hodině, zhodnocení realizovaného projektu, parafrázování výkonu (pozitivní i negativní), odměnu, vyznamenání žáka, pochvalu, tabuli cti či hanby. *(Kolář, Šikulová 2005)*

Formy hodnocení

- Jednoduché verbální hodnocení
- Velice jednoduché slovní hodnocení (ano, ne, dobře, špatně, chyba, prima, OK). Kratší slovní vyjádření s emocionálním nábojem, např. : " Dnes jsi mě potěšil." "Čekal jsem, že to zvládneš." "Zklamal jsi mě." (Kolář, Šikulová 2005)
- Jednoduché mimoverbální hodnocení
- Toto hodnocení zahrnuje mimo jiné úsměv učitele, přikývnutí, zavrtění hlavou, zamračení se, přísný pohled, gesto, dotyk učitele (pohlazení, podání ruky). (Kolář, Šikulová 2005)

Formy hodnocení

- Písemná a grafická vyjádření
- Písemná charakteristika žáka, diagramy, zařazení na diagramu, posuzování škály, hodnotící tabulky. *(Kolář, Šikulová 2005)*
- Oceňování výkonů
- Výstavky žákovských prací, nástěnky, tabule úspěchů, pověření žáka náročnějším úkolem, pověření žáka méně náročným úkolem, pověření vedením týmu. *(Kolář, Šikulová 2005)*

Formy hodnocení

- Hodnocení v současné škole
- V souvislosti s celkovými změnami v české škole dochází ke změnám i v oblasti hodnocení. Projevuje se v tendenci ke komplexnímu hodnocení žáka, v tendenci vtahovat žáka do procesů hodnocení, v tendenci ke zrušení klasifikace nebo alespoň zrovnoprávnění klasifikace a slovního hodnocení. V ideálním případě se rodiče v budoucnosti nebudou dětí ptát: "Co jsi dostal za známku?" ale "Co jsi se dnes naučil?".

Zdroje

- PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří . *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.**
- KOLÁŘ, Zdeněk; ŠIKULOVÁ, Renata. *Hodnocení žáků*. Praha : Grada Publishing a.s., 2005. 157 s. ISBN 80-247-0885-X.**
- VALIŠOVÁ, Alena; KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. Praha : Grada Publishing a.s., 2011. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.**